

EĞİTİM YÖNETİMİ ALANINDA LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ALAN OKUL MÜDÜRLERİNİN DENEYİMLERİ

Mehmet AKAY*, **Emrah BOZ****, **İsmail ULUSOY*****

Öz

Bu araştırmanın amacı eğitim yönetimi alanında lisansüstü eğitim alan okul müdürlerinin deneyimlerinden faydalanarak konu üzerinde değerlendirmelerde bulunmaktır. Nitel araştırma yöntemi ve fenomenoloji deseninde yürütülen bu çalışmaya okulöncesi, ilkokul, ortaokul ve liselerde görev yapan toplam 11 okul müdürü katılmıştır. Araştırmanın katılımcılarının belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir örnekleme kullanılmıştır. Araştırma verilerinin toplanmasında araştırmacı tarafından ilgili alanyazına ve araştırmanın amaçlarına uygun olarak hazırlanmış yarı yapılandırılmış bir görüşme formu kullanılmıştır. Verilerin analizinde betimsel analiz kullanılmıştır. Araştırma sonuçları okul müdürlerinin eğitim yönetimi alanında lisansüstü öğretim görme nedenleri arasında mesleki gelişim, sosyal statü sağlama, akademik kariyer ve yönetici görevlendirmelerinde artı puan sağlamanın yer aldığını göstermektedir. Bununla birlikte yöneticilerin yaşama bakışlarının değiştiği belirtilmiştir. Sorunların çözümünde daha pratik çözümler üretmeye başladıkları ve yeni bir sosyal çevre kazandıkları söylenmiştir. Kurumu iyileştirme ve geliştirme noktasında daha aktif rol

* Okul Müdürü, İbrahim Doğaner İlkokulu, ORCID: 0000-0003-4735-7640, E-mail: mehmet_akay@windowslive.com

** Okul Müdürü, Gülveren İlkokulu, ORCID: 0000-0003-3867-7669, E-mail: e.boz1982@gmail.com

*** Okul Müdürü, Şehit İlyas Acar İlkokulu, ORCID: 0000-0001-7288-267X, E-mail: i-ulusoy07@hotmail.com

*Akay, M., Boz, E. ve Ulusoy, İ. (2022). Eğitim Yönetimi Alanında Lisansüstü Eğitim Alan Okul Müdürlerinin Deneyimleri, *Akademik Açı*, 2(2), s. 3-31.

aldıklarını, bir araştırmayı yürütebilme becerisi kazandıklarını, bu eğitimi alan yöneticilerin daha yenilikçi kararlar alarak dönüşümcü liderlik özellikleri gösterdiklerini belirtmişlerdir. Araştırma sonuçları ilgili alanyazınla ilişkili bir biçimde tartışmaya açılmış ve bazı öneriler sunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Eğitim Yönetimi, Lisansüstü Eğitim, Okul Müdürü

EXPERIENCES OF SCHOOL PRINCIPALS HAVING MASTER DEGREE EDUCATION IN EDUCATIONAL

Mehmet AKAY, Emrah BOZ, İsmail ULUSOY

Abstract

The aim of this research is to make evaluations on the subject by making use of the experiences of school principals who are having master degree education in educational administration. A total of 11 school principals working in preschool, primary, secondary and high schools participated in this study, which is carried out in the qualitative research method and phenomenology pattern. Easily accessible sampling from purposeful sampling methods was used in determining the participants of the research. In the collection of research data, a semi-structured interview form prepared by the researcher according to the relevant literature and the objectives of the research was used. Descriptive analysis was used in the analysis of the data. The results of the research showed that the school principals' reasons for having master degree education in the field of educational administration include professional development, providing social status, achieving an academic career and plus points in the appointment of managers. However, it has been stated that managers' views on life have changed. It was said that they started to produce more practical solutions for the solution of problems and gained a new social environment. They stated that they took a more active role in the improvement and development of the institution, they gained the ability to conduct research, and that managers who have this training showed more transformational leadership characteristics by making more innovative decisions. The results of the research have been opened for discussion related to the related literature and some suggestions have been presented.

Keywords: Educational Administration, Master Degree, School Principal

Giriş

“Lisansüstü eğitim, yüksek lisans ve doktora derecelerini kapsayan, kişilerin kendi lisans alanlarında veya farklı alanlarda uzmanlaşmalarını sağlayan, bilim insanı ve akademisyen yetiştirme amacını taşıyan eğitim programlarıdır” (Kahraman ve Tok, 2016). Lisansüstü eğitim sayesinde değişen ve gelişen dünya koşullarını hayatına uyarlayabilmesi, toplumsal yaşam içerisinde bulunduğu ortamlarda kendisini yenileyen bir birey bulunduğu topluma fayda sağlaması gerçekleşir (Aydemir ve Çam, 2015). Lisansüstü eğitim belirli bir alanda derinlemesine çalışmalar yaparak lisans eğitiminden daha farklı bir düzeyde bilgi, beceri ve sentezleme becerisi gerektiren, sorun çözebilme, bilgi üretebilme, mesleki alanlarda uzmanlaşma için yüksek ihtisas gücünü yetiştirme amaçlı bir programdır (Çakar, 1997; Karaman ve Bakırcı, 2010). Aynı zamanda sürekli gelişen ve yenilenen bir çağda önemli bir yer edinebilmek kalkınmanın en önemli girdisi olan nitelikli insan gücünün yetiştirilmesini zorunlu kılmaktadır (İlhan, Sünkür ve Yılmaz, 2012); bu açıdan lisansüstü eğitim toplumun ihtiyaç duyduğu nitelikli insan gücünün oluşmasında da önemli bir yere sahiptir.

Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'ne göre Lisansüstü eğitim ve öğretim programları, yükseköğretim kurumlarında yürütülen yüksek lisans, doktora ve sanatta yeterlik programlarından oluşmaktadır. Tezli yüksek lisans programının amacı öğrencinin bilimsel araştırma yöntemlerini kullanarak bilgilere erişme, bilgiyi derleme, yorumlama ve değerlendirme

yeteneğini kazanmasını sağlamak iken tezsiz yüksek lisans programının amacı, öğrenciye mesleki konularda bilgi kazandırarak mevcut bilginin uygulamada nasıl kullanılacağını göstermektir (YÖK, 2016). Ankara, Gazi ve Hacettepe Üniversitesi Eğitim Yönetimi Ana Bilim Dalları misyon ifadeleri incelendiğinde kendisinin ve mesleğinin toplumsal, eğitimsel gelişmedeki yerini ve rolünü kavramış; mesleki yeterlik ve etik sorumluluk kazanmış; kamusal yararları gözeten, yaratıcı ve eleştirel düşünebilen uzman, Milli Eğitim Bakanlığı ve diğer kurumlara yönetici, denetçi üniversitelerin ilgili bölümlerine öğretim elemanı yetiştirmenin, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı kurumlarda çalışan öğretmen, yönetici ve denetçilerin mesleki yeterliklerini artırmak olduğu, Türk eğitiminin geliştirilmesinde ulusal çıkar ve değerler doğrultusunda politika ve uygulamalara yön verecek araştırma ve geliştirme çalışmaları yürütmek ve paydaşlarla üretilen bilginin politika ve uygulamalara yön vermesini temin edecek işbirliği ve ilişkiler geliştirmektir.

Bu bağlamda okul müdürlerinin eğitim yönetimi alanında tezli veya tezsiz yüksek lisans yapmalarında kişisel gelişim, mesleki kariyer, akademik personel olma, maddi kazanç sağlamak, alanlarında uzmanlaşma gibi süreçlerin etkisi incelenecektir.

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu araştırmada eğitim yönetimi alanında lisansüstü eğitim alan okul müdürlerinin deneyimlerinden faydalanarak konu üzerinde

değerlendirmelerde bulunmak amaçlanmaktadır. Araştırmanın amacına ve amaca uygun olarak düzenlenip katılımcıların cevaplaması istenen soruların, araştırmada kullanılacak yöntem ve soruların cevaplanmasında kullanılacak planlamanın belirlenmesinde dikkat edilmesi gereken en önemli faktör olmasından (Yılmaz ve Şahin, 2016), mevcut araştırmada nitel araştırma yöntemi ve fenomenoloji deseninin kullanılması uygun bulunmuştur. Fenomenolojik araştırmalarda yüzeysel olarak bilinmesine rağmen hakkında derinlemesine detaylı veri sahibi olunmayan olgulara odaklanma bulunmaktadır. (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bundan dolayı, okul müdürlerinin eğitim yönetimi alanında lisansüstü eğitim yapmalarının nedenlerini, lisansüstü eğitim sürecinde yaşadıkları zorlukları ve kazanımlarına ulaşmayı amaçlamaktadır. Fenomenolojik desen kullanılarak yapılan çalışmalarda temel amaç kuramsallığa bağlı kalmadan incelenen olgunun özelliğini açık bir biçimde tanımlamaktır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın katılımcılarını eğitim yönetimi alanında yüksek lisans eğitimi almış olan 11 okul müdürü oluşturmaktadır. Katılımcıların belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Bu yöntemde belirlenmiş ölçütlere karşılık gelen durumların çalışılması temel oluşturmaktadır. (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Ölçüt, okul müdürü olarak eğitim yönetimi alanında yüksek lisans eğitimini tamamlamış olmaktır. Lisansüstü eğitim süreci içerisinde edindikleri bilgi birikimi ve

becerileri uygulama imkânları oluştuğu için deneyimlerinden faydalanmak daha yararlı görülmüştür. Katılımcılar farklı üniversitelerin tezli ve tezsiz Eğitim Yönetimi ve Denetimi ve Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi programını bitirmişlerdir. Görüşme formlarının incelenmesi sonucunda araştırmaya 2 kadın 9 erkek olmak üzere toplam 11 katılımcının olduğu, 8 katılımcının yaşlarının 36-40 ,3 katılımcının yaşlarının 41-45 olduğu görülmüştür. Katılımcıların branş dağılımlarına bakıldığı zaman 3 Okulöncesi 6 Sınıf Öğretmeni 1 Türkçe ve 1 Teknoloji Tasarım mezunu oldukları, görevli oldukları okullara bakıldığında 2 Anaokulu Müdürü 4 İlkokul Müdürü 2 Ortaokul Müdürü 3 Diğer Kurumlar (Halk Eğitim, BİLSEM vb.) görev yaptıkları görülmektedir. Toplam müdürlükte geçen hizmet yılına göre bakılırsa 1- 5 yıl aralığında 5 katılımcının 6-10 yıl aralığında 5 katılımcının 11-15 yıl aralığında 1 katılımcının olduğu gözükmektedir. Katılımcıların tamamlamış olduğu yüksek lisans programları 8 katılımcı Eğitim Yönetimi ve Denetimi 3 katılımcı Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi programı mezunudur. Tablo 1’de araştırmaya katılan okul yöneticilerinin betimsel özelliklerine yer verilmiştir.

Tablo 1

Katılımcılar	Branş	Cinsiyet	Yaş	Görevli yaptığı kademe	Okul Yöneticilik Kıdemi
--------------	-------	----------	-----	------------------------------	-------------------------------

Y 1	Sınıf Öğretmenliği	Erkek	36-40	İlkokul	1-5
Y 2	Okul Öncesi	Erkek	36-40	Anaokulu	1-5
Y 3	Sınıf Öğretmenliği	Erkek	41-45	Diğer	6-10
Y 4	Sınıf Öğretmenliği	Erkek	36-40	İlkokul	1-5
Y 5	Türkçe	Kadın	41-45	Ortaokul	6-10
Y 6	Teknoloji Tasarım	Erkek	41-45	Ortaokul	11-15
Y 7	Sınıf Öğretmenliği	Erkek	36-40	İlkokul	1-5
Y 8	Okul Öncesi	Kadın	36-40	Anaokulu	1-5
Y 9	Sınıf Öğretmenliği	Erkek	36-40	Diğer	6-10
Y 10	Okul Öncesi	Erkek	36-40	Diğer	6-10
Y 11	Sınıf Öğretmenliği	Erkek	36-40	İlkokul	6-10

Veri Toplama Süreci

Araştırmada yarı-yapılandırılmış bir görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmede araştırmanın amaçlarına uygun olarak önceden hazırlanan sorular katılımcılara yöneltilir. Detaylı ve derinlemesine

bilgi ve düşünce elde edebilmek için ara ara sonda sorular kullanılır (Glesne, 2012). Görüşme formunu oluşturan sorular içinde kullanılan sonda sorular ile okul müdürlerinin yüksek lisan yapma nedenlerinin yanında yaşadığı zorlukla, kazandırdıkları hakkında olumlu ya da olumsuz nedenlerin belirlenmesine yönelik ayrıntılı veri elde etmek amaçlanmıştır. Araştırma kapsamında kullanılan yarı-yapılandırılmış görüşme formunda bulunan sorular belirlenirken fenomenoloji desenini kullanarak çalışma yapmış doktora öğrencilerinden ve bir öğretim üyesinden görüş alınmıştır. Fenomenoloji, katılımcıların yaşanmışlıkları üzerinden hareketle yaşanmışlığın temeli sayılan faktörleri bulmaya çalışan nitel araştırma kapsamında orijinal bir çalışmadır (Yılmaz ve Şahin, 2016).

Veri Analizi

Veriler betimsel analizden faydalanılarak çözümlenmiştir. Betimsel analizde belirlenmiş olan konulara göre veriler incelenip yorumlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek 2011). Bundan dolayı konuya ilişkin özgün düşünce ve görüşlerin yansıtılabilmek için ara ara doğrudan alıntılardan faydalanılmıştır. Telefon görüşmesi, WhatsApp ve mail olarak toplanan veriler bilgisayar ortamına aktararak bütünlük sağlanmıştır. Veriler analiz edilmiştir. Araştırmacılar arası güvenilirlik, Miles ve Huberman (1994) tarafından belirlenen formül (Güvenirlik = $[\text{Görüş birliği sayısı} / (\text{Toplam görüş birliği sayısı} + \text{Görüş ayrılığı}) \times 100]$ ile hesaplanmıştır. Uzman ve araştırmacı değerlendirmeleri arasındaki uyumun %70 ve üzeri olduğu durumlarda

istenen düzeyde bir güvenilirlik sağlanmaktadır. Yapılan araştırmada da %76'lık bir yüzde ortaya çıkmıştır. Hesaplanan bu yüzde, yapılan kodlamaların güvenilir olduğunu göstermektedir. Nitel araştırmalarda araştırmanın inandırıcılığını (iç geçerlilik), dış geçerliğini (aktarılabirlik /transfer edilebilirlik), tutarlılık (iç güvenilirlik) ve teyit edilebilirlik (dış güvenilirlik) sağlamak amacıyla çeşitli yöntemler bulunmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2011). Burada iç geçerlilik için doğrudan alıntılardan ve katılımcı onayı kullanılmıştır. Raporlama sürecinde katılımcıların doğrudan ifadelerine yer verilmiştir. Mümkün olduğunca telefon aracılığı ve WhatsApp üzerinden uzun süreli görüşme ve katılımcı teyidi kullanılmıştır. Yüz yüze görüşme gerçekleştirilememiş olsa da en kapsamlı bilgiyi alabilmek için görüşme süresi uzun tutulmaya çalışılmıştır. Görüşmeler Covid-19 salgından dolayı uygulanan sokağa çıkma kısıtlaması nedeni ile uzaktan iletişim araçları ile yapılmaya çalışılması araştırmacı ve araştırmaya katılanlar için iletişim ve odaklanma konusunda sıkıntı yaşansa da veriler toplanmış, katılımcılara tekrar ulaşılmış araştırma sorularına verdikleri yanıtları kontrol etmeleri; eksik gördükleri kısımları ya da tamamlamak istedikleri bölümleri tamamlamaları istenmiştir. Katılımcılardan teyit işlemi sırasında eksik gördükleri ve eklemek istedikleri görüş ve düşünceleri telefon aracılığı ile bildirmişlerdir. Dış geçerliliği sağlaması için detaylı tanımlamalar kullanılmış ve araştırma süreci ayrıntılı biçimde betimlemeye çalışılmıştır. Çalışmanın iç güvenilirliği tutarlık incelemesi kullanılmıştır. Bu kapsamda araştırmacı grubunda yer almayan bir uzmana/danışmana (eğitim yönetimi ve denetimi alanında görev yapan bir öğretim üyesi) ilgili süreç detaylı olarak açıklanmış

ve kendisinden araştırma sonucunda ortaya çıkan yayını bir bütün olarak değerlendirmesi ve tutarlılık açısından incelemesi istenmiştir. İnceleme sonucunda araştırmanın bir bütün olarak tutarlı bir yapıda olduğu belirlenmiş olup veri, üretilen tema ve kodlar paylaşılarak dış güvenilirliğini sağlamak üzere teyit incelemesi yapılmıştır.

Bulgular

Yapılan analiz sonucunda, araştırmanın bulguları beş ana tema altında toplanmıştır. Bunlar neden yüksek lisan, süreç içerisinde yaşanan zorluklar, kişisel yaşam, iş hayatı ve yüksek lisans programı. Konular ile ilgili olan temalar ve kodlamalar katılımcı görüşlerinden doğrudan alıntılar yapılarak belirtilmiştir. Doğrudan alınarak verilen ifadelerde katılımcılar sembolik olarak Y1, Y2, Y3..... olarak sembolize edilmiştir.

Neden Yüksek Lisans

Katılımcıların neden yüksek lisans yapmaya gereksinim duyduğunu maddeler halinde sıralayacak olursak:

- 1- Yöneticilik görevlendirmelerinde artı puan alabilmek
- 2- Mesleki alanda gelişim
- 3- Akademik kariyer olduğu gözükmemektedir.

Katılımcıların neden yüksek lisans yapmaya gereksinim duyduğu kendi ifadeleri ile dile gelmiştir.

(Y2): “Yöneticilik alanında kendimi geliştirmek, yüksek lisansın yöneticilikteki puan getirisi ile puanımı yükseltmek başlıca amaçlarımdır.”

(Y5): “Amaçlarımdan biri yüksek lisans yapıp okul yöneticiliğinde yönetim alanında yüksek lisans yapanlara 3 puan verildiği için tercih zamanı istediğim okulda görev almak için ek puan olarak diğer müdür arkadaşlarımdan daha yüksek puan almaktı. Diğer bir amacımda okul yöneticisi olduğumdan Eğitim Yönetimi ve Denetimi bölümünde yüksek lisans yaparak yönetim ve denetim ile ilgili daha fazla bilgiye sahip olmak ve eksikliklerimi tespit edip onları gidererek sahada iyi bir yönetici olmaktı.”

(Y7): “Yüksek lisans ile yönetim kuramlarını öğrenmek yönetimde pratikte yaşanan sıkıntılara farklı bakış açısı ve çözümler bulmak. Yüksek lisans yaparak liyakat (işe ehil olma) olarak tanımlanan misyonunu gerçekleştirmek. Akademi ve eğitim yönetiminde yaşanan güncel değişimlerden haberdar olmak ve yönetici atamada yüksek lisans ek avantajlarına sahip olmak. Ayrıca toplumda rol model olmak.”

(Y9): “Eğitim yönetiminin sadece yaparak yaşayarak öğrenme ya da tecrübeye dayalı olarak yapılmasının yetkinlik ve nitelik anlamında yeterli olmadığını düşünerek akademik anlamda gerekli katkının gerek kurumuma gerek mesleğime gerekse bireysel gelişimime katkı sağlayacağımı düşündüğüm için.”

Katılımcıların görüşlerinden anlaşılacağı gibi öncelikli nedenin yönetici görevlendirilmelerinde artı puan almak olduğu gözükmektedir. Bundan

dolayı çoğu okul müdürü puan kaygısı ile yüksek lisans yapmakta, yüksek lisans mantığını kavrayamadıklarından dolayı kendilerini bu yönde adapte edememektedirler. Bununla birlikte puan kaygısının yanında mesleki alanda gelişme, yaşanan sorunlara yönelik akılcı çözümler sunabilmek ve akademik kariyer düşüncesi ile devam eden okul müdürleri de vardır.

Süreç İçerisinde Yaşanan Zorluklar

Her yapılan işte zorluk yaşandığı gibi yüksek lisans yaparken de elbette sıkıntı ve zorluklar yaşanmıştır. Bunları Maddi zorluklar, Yasal Zorluklar ve Çevresel Zorluklar olarak karşımıza çıkmıştır.

Maddi Zorluk

Eğitimin pahalı ve önü açık bir yatırım olduğu açıktır. Bundan hareketle elbette insanın kendini geliştirmesi için belli bir maddi giderinin olması gerekir ve normaldir. Bu maddiyat kimileri için normal düzeydeyken kimileri için ayrılan bütçenin üstündedir.

(Y2): “Maddi olarak kısmen zorluk yaşadım”

(Y3): “Uzaktan Eğitimle Yüksek Lisans yaptım. Her dönem belirli bir ücret yatırılması gerekiyordu. Final sınavı birkaç ilde yapıldığı için mecburen o illerden birine gitmem gerekiyordu. Konaklama ve otobüs ücreti de maddi zorluklar olarak kabul edilebilir.”

(Y4):“ İster istemez maddi olarak zorluyor”

(Y5): “Herhangi bir maaşlı çalışan olduğum için yüksek lisans sürecinde maddi zorluk yaşadım”

Katılımcıların sabit bir gelir içerisinde olması çoğu katılımcının maddi zorluk yaşamasına engel olmuştur.

Yasal Zorluklar

Yasal olarak düzenlenmiş ve desteklenmiş olan yüksek lisans eğitimi yapan memurun kullanacağı diğer izinlere ilişkin uyulacak hususlar bölümüne şöyle açıklanmıştır:

Memurlardan lisansüstü öğrenime devam edenlere, görevlerini aksatmamak şartıyla izin verilmesi hususunda gerekli kolaylık sağlanır. Öğretmenlerin ders programları, lisansüstü öğrenimlerine devam edebilmelerine imkân verecek şekilde düzenlenir.” (Ek: 05/04/2013-485808 Bakan Onayı)

Yüksek Lisans yapan katılımcıların cevapları ve görüşleri incelendiğinde yasal açıdan herhangi bir sıkıntı ve problem yaşamadıkları görülmektedir.

Çevresel Zorluklar

Çevre olarak değerlendirebileceğimiz aile ve arkadaşlar arasında yüksek lisansın tam anlamı ile algılanamaması, çeşitli zorlukların çıkmasından dolayı kişiyi daha da zora sokmaktadır. Özellikle aileye yeteri

kadar zaman ayrılamaması aile içi desteğin yeterince olmaması çevresel zorlukların yaşanmasına sebep olmaktadır.

(Y4): “Yüksek lisans sürecince aile-çocuk faktörleri yönünden zorluklar yaşadım. Derslerin takibinde ve ödev, sınav çalışma esnasında çevresel faktörler etkili olduğunu düşünüyorum.”

(Y5): “Uzaktan Eğitimle yüksek lisans yaptığım için derslere çevrim içi katılmam gerekiyordu. Dersler akşam olduğu için iş yorgunluğunun üzerine bazen çekilmiyordu. Derslere katılıp dinlemek zorunda olduğumdan dolayı bazen eşime ve çocuklarıma zaman ayıramıyordum.”

(Y8): “Zaman ile ilgili problemler yaratım. Günün çoğu iş yerinde geçiyor. Aileme ayırdığım zamandan feragat etmek zorunda kaldım.”

(Y9): “Özellikle çevresel zorluklar etkiledi. Yaşadığım ve görev yaptığım şehir dışında başka bir şehirde yüksek lisans yaptığım için zaman ve ulaşım sorunu çok yaşadım.”

Çevresel koşullar içerisinde değerlendirebileceğimiz ailede desteğin yeteri kadar olmaması en yorucu ve umut kırıcı nokta olarak alınabilir. Aile bireyleri tarafından yüksek lisansta yaptıklarının lise eğitimi gibi algılanması ve sanki çok basitmiş gibi aktarılması ve yansıtılması umut kırıcı ve açıklanamayan bir durum haline getirmektedir. Bununla birlikte arkadaş çevresinde ki alaycı yaklaşımlar olduğu belirtilmiştir.

Kişisel Yaşam

İnsan iletişim halinde yaşayan bir varlıktır. İletişiminin düzenli ve sağlıklı olması insanı ayakta tutan en önemli unsurlardan biridir. Kişisel yaşam alanında psikoloji, sosyal alan, hayat bakış aşamaları olarak incelenmiştir.

Psikolojik

“Psikoloji; bir bireyi, bir topluluğu belirleyen, yönlendiren düşünme, duygulanma, davranış biçimlerinin tümüdür”. (TDK) Bu bağlamda insanın yeni bilgi ve beceri ile karşılaşp kullanması psikolojik olarak kendisini rahatlatmakta ve özgüven sağlamaktadır. Katılımcıların bununla ilgili fikirlerine bakacak olursak.

(Y2): “Yaptığım işin eğitimini almış olmanın psikolojik rahatlığını hissettim”

(Y4): “Aldığımız eğitim yönünden değerlendirdiğimde psikolojik açıdan derslerde aldığımız bilgileri kullandığımız zaman ve bana getirilerini hesapladığımda olumlu olduğu kanaatindeyim.”

(Y5): “Zaten Okul Müdürüsün. Bu yaştan sonra yüksek lisans yapmak sana ne kazandıracak? diyen arkadaşlarım oldu. Onların bu gibi soruları karşısında acaba doğru mu diyorlar diye düşündüğüm de oldu. Bir de dönem projesini hazırlamak psikolojik olarak beni zorladı.”

(Y8): “Psikolojik olarak daha liyakat sahibi hissetmeli sağladı. Empati kurma yeteneğimi arttırdı”

(Y9): “Psikolojik olarak bireysel anlamda kendimi gerçekleştirme konusunda katkısı oldu; ayrıca yönetim kademesinde problem çözme ve farklılıklar karşısında karar verme konusunda katkı sağladı.”

(Y11): “Kendime özgüvenim geldi”

Katılımcılarında ifade ettiği gibi yeni bilgiler edinmek bu bilgileri iş ortamında kullanmak sorunların çözümünde daha rahat olunduğunu görmek güven duygusunun geliştirmiş ve işlerine olan bağlılığı arttırmıştır.

Sosyal Alan

Sosyal bir varlık olan insanın çevresindeki sorunlara bakış açısı ve çözüm üretebilmesi sosyal alan içerisinde başarı ve saygınlık kazandırır. Sosyal alan içerisinde saygınlık, yeni arkadaş ortamı olumlu yansımaları iken yoğunluktan dolayı aile ve arkadaşlara zaman ayıramama olumsuz yönleri olarak değerlendirilebilir.

(Y1): “Sosyal anlamda yüksek lisans yapmış olmak çevre tarafından olumlu karşılanıyor. Diğer manada da pozitif anlamda etkiledi. Öğrendiğimiz yeni bilgileri süreçlerde uygulama şansı bulduk. Özellikle veli ile ilgili süreçlerin yönetiminde daha fazla yarar gördüm.”

(Y4): “Sosyal yaşantımı olumsuz etkilediğini düşünüyorum çünkü derslerin ciddi anlamda takibi gerekiyor.”

(Y5): “Yüksek lisans yaparken ister istemez sosyal çevreden belirli bir süre ayrı kaldım. Birinci önceliğim yüksek lisansı bitirmek olduğu için zaman zaman eş, çocuk, akraba ve çevremden belirli süre uzak kaldığım zaman oldu.”

(Y7): “Sosyal hayat daha kısıtlı zamanımın çoğunu dersler ve ödevlere ayırmak zorundayım. Ancak kendimi geliştirme fırsatı verip işimle ilgili planlar yapmak için bir fırsat yarattı.”

(Y9): “Sosyal olarak farklı öğretim kademelerindeki meslektaşlarımız ile bilgi alışverişi tecrübe paylaşımı gibi etkileşimler yaptığım işin niteliğine katkı sağladı.”

Belli bir zaman için alışılmış olunan sosyal çevreden ayrılmak onlara yeteri kadar zaman ayıramamak hem katılımcı hem de sosyal çevresi açısından zor olsa da belli bir dönem öncelik sıralamasının değişmesi gerekmektedir.

Hayata Bakış

Herkesin hayattan beklentisi ve hayat bakış açısı farklıdır. İnsanın kendini geliştirmesi arasında doğru orantı vardır. Hayata bakışı vizyon sahibi olma ve bilimsel temelli sorun çözme olarak değerlendirilebilir.

(Y2): “Lisansüstü eğitimin yaptığın işte kişiyi geliştirdiği ve işini daha iyi ve etkin yapmasını sağladığını, kişinin hayata bakış açısını daha olumlu hale

getirerek işinin güzel yanlarını görmesini sağlayıp zor yönleri ile mücadelede de daha etkin hale getirdiğini düşünüyorum.”

(Y3): “Bilimsel araştırma ve bilimsel bakış açısı gelişimi sağladı.”

(Y5): “Yönetim alanında yapmış olduğumuz hataları görme fırsatım oldu ve yüksek lisans olaylara bakış açımı değiştirdi, ufkumu açtı. Yönetim alanında kendimi geliştirme fırsatım oldu.”

(Y9): “Hayata bakış olarak sorunların kriz yönetimi açısından bir fırsat olduğu akademik anlamda öğrenilen bilgilerin sadece mesleğim ile ilgili olmayıp hayatın içinde benzer konular olduğunu gösterdi.”

(Y10): “Okumak, yeni şeyler öğrenmek ve en önemlisi mesleğinle ilgili bir şeyler yapmak hayata karşı daha farklı, daha eleştirel bakmamı sağladı.”

Yeni bilgiler insanların ufkunu açar ve yaşama bakışlarını değiştirir. Katılımcı okul müdürlerinden de anlaşılacağı gibi bilgi birikimine sahip olmak karşılaşılan sorunların çözümünde daha pratik çözümler üretilmesine sebep olmuştur.

İş Hayatına Etkisi

Yaptığın işte ne kadar bilgili, donanımlı olursan işine o kadar hâkim olursun. İş hayatındaki etkisine bakacak olursak iletişim ve kriz yönetimi olarak görülmektedir.

(Y2): “Öğretmen, öğrenci ve veli iletişim becerimi güçlendirdi. Yaptığım işin mesleki becerilerini kazanmış olmanın rahatlığını sağladı.”

(Y4): “İş hayatımı olumlu etkiledi. Daha öncesinde üzerime tanımlı görevleri ve işleri doğru yaptığı düşüncesindeydim. Fakat yüksek lisans eğitimimden aldığım kazanımlardan birisi de işleri doğru yapmanın değil doğru işi yapmanın önemini kavradım. Öğrenci başarısı, öğretmenlerle iletişim, veli sorunları gibi süreç yönetimi konusunda daha doğru kararlar almama fayda sağladı.”

(Y7): “İş yaşantımı olumlu etkiledi artık olaylara farklı bakıyorum yaşanan sorunlara bilimsel bir bakış açısıyla bakmama vesile oldu. İnsan davranışları ile ilgili daha kuramsal bakmaya ve tanımlamaya başladım.”

(Y9): “Mesleki anlamda konulara ve sorunlara bakış açımızı değiştirdi. Yönetim dilinin sadece mevzuat ile değil kriz yönetme becerisi olduğu ayrıca iletişimin ne kadar etkili ve önemli olduğu ve de akademik araştırmaların ve kavramların iş yaşamıma oldukça katkısı oldu.”

(Y11): “Görevimin de devam etmemi sağladı. Aynı zamanda yöneticilikte ek puan almamı sağladı.”

Görüşler doğrultusunda özellikle okul ortamındaki iletişim sıkıntılarının büyük oranda ortadan kalktığı görülmektedir. Veli öğretmen öğrenci ve velilerle olan iletişimlerde daha rahat olunduğu yaşanan sorunlarda daha çabuk ve net çözümlerim ortaya çıktığı görülmüştür. Böylelikle de kriz

niteliği taşıyabilecek problem ve sorunların kısa yoldan ortadan kalktığı görülmüştür.

Tamamlanan Yüksek Lisans Programının Zorlukları

Yüksek lisan eğitimi de olsa kendini öğrenci olarak hissetmek gerekir. Ders içeriği, zaman, sınavlar, ödevler konusunda kendini revize etmen gerekiyor. Bunun yanında teknolojiyi belli bir düzeyde kullanmak gerekmektedir. Tamamlanan Yüksek Lisans Programının zorlukları ders içeriği, ödev-araştırmalar, teknoloji kullanımı, sosyal yaşantıdan uzaklaşma ve sınavlar olarak belirlenebilir.

(Y1): “Uzaktan eğitim ile yaptığım için yüz yüze eğitim gibi olmuyor. Açıkçası CV için uzaktan Eğitim Yönetimi ve Denetimi alanında yüksek lisans yapmışım. Yüz yüze eğitimin daha faydalı olacağını düşünerek bir kere daha Eğitim Yönetimi Teftiş planlaması alanında tezli yüksek lisans yapıyorum. Uzaktan eğitimde işler olabildiği kadar kişinin kendisinde bitiyor. Motivasyonunuz yüksek ise verimi de yüksek oluyor. Motive olmazsanız süreçler kâğıt üzerinde kalıyor.”

(Y4): “Ders İçerikleri ve Zaman: Ders içerikleri yeterli fakat sosyal yaşantımız ve iş hayatımızdan dolayı içerikleri okuma konusunda zamansal sıkıntılar yaşadım. Sonrasında birikme olduğu zaman kavramakta zorluklar çektim. Biraz daha kolaylaştırılması yönünde çalışma yapılması kanaatindeyim

Ödevler: Her dersten ödev hazırlanma sürecinde zorluklar yaşadığımı düşünüyorum. Bulduğumuz kısıtlı zamanlarda ders takibi yaptığımız için ödevlere yoğunlaşma konusunda ciddi anlamda zaman sorunu yaşıyoruz. Her dersten birer ödev yerine dönemlik bizlerin seçeceği tek bir dersten ödev olması yönünde olsa idi içeriklere ve derslere daha fazla zaman harcaşabilirdim.

Sınav Sistemi: Uzaktan eğitim yüksek lisans programına dahil olma sebebimiz çevresel, iş ve zaman sıkıntısı olmasıydı. Vizelerde yapıldığı gibi Final sınavlarının da online olması gerektiğini düşünüyorum. Sorumluluğumuzda bulunan aile-iş gibi konularda da final sınavı için bir merkeze gidip gelme sürecinde zaman sorunu yaşıyoruz çünkü.

Teknolojik Sorunlar: Yüksek lisans eğitimim sırasında Teknolojiyi takip eden bir yönetici olduğum için teknolojik olarak herhangi bir sorun yaşamadım. Fakat birlikte yüksek lisans yaptığımız kişileri genel olarak değerlendirdiğim zaman teknoloji konusunda sorun yaşayan sınıf arkadaşlarımla bu süreçte zorluklar yaşadığını duydum.”

(Y6): “Ders içerikleri kendi branşımla alakalı olduğu için akademik anlamda daha çok geliştirdim. Fakat idareci olduğumdan zaman sıkıntım olduğu için dersleri çalışırken biraz sıkıntı yaşadım. Zaman olarak ödevler çok vaktimi aldığından biraz sıkıntı yaşasam da yaptığım ödevler akademik anlamda bana çok şey kattı görevime bakış açım değişti iletişim becerilerimin daha çok geliştiğini düşünüyorum. Sınav sistemi ile alakalı herhangi bir problem

yaşamadım. Sınav gayet adil bir şekilde yapılmaktadır. Teknolojik sorular gayet uygun bir şekilde hazırlanmıştır çalışarak başarılı olabildiğimi düşünüyorum.”

(Y9): “Ders içeriği olarak sadece öğretmen adaylarına değil eğitim yönetimi alanında da mikro öğretim daha etkin kullanılabilir. Eğitim yönetimi sorun çözme odaklı bir görev olduğu için problem çözme etkinliklerine daha çok yer verilebilir. Mevzuat yorumlama becerisine katkı sağlayacak ders etkinlikleri yapılabilir. Sınav ya da tez odaklı sistemden ziyade kriz ve sorun yönetimi ve diğer uygulama eğitimleri artırılabilir. Teknolojiyi etkin şekilde kullanmak gerek uzaktan eğitim artırılarak maddi ve zaman yönetimi konusunda katkı sağlanabilir.”

(Y10): “Aslında ben eğitim yönetimi alanında yapılacak olan tüm yüksek lisans programlarının uzaktan eğitim yoluyla yapılmasının daha doğru olacağını düşünüyorum. Böylece hem zaman hem de enerji tasarrufu sağlanabilir.”

(Y11): “Üniversite bittikten sonra genel olarak birçok konuyu unutmuş olmama rağmen, tekrar hatırlamama sebep oldu. Kendimi öğrenci hayatıma donmuş gibi hissettim. İster istemez aradan geçen uzun zamana rağmen Beni zorlaması ve tekrar harekete geçirmesi adına güzeldi.”

Yüksek lisans süreci boyunca unuttuğum öğrencilik yıllarını hatırlamak ve öğrenci gibi davranışlarda bulunulmuş olsa da derslerin zamanında takibinin yapılmasının daha faydalı olacağı bilinci, ödev ve

araştırmaların daha detaylı ve bilimsel nitelikte hazırlanması gerekliliği, bunları yaparken harcanan zamandan dolayı aile arkadaş gibi sosyal çevreye ayrılan zamandan kısma, günümüz koşulları çerçevesinde teknolojik imkanları yeteri kadar kullanıyor olabilmek zorluklar içerisinde yer almaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Sonuç

Araştırmada eğitim yönetimi alanında yüksek lisans yapan okul müdürlerinin, lisansüstü eğitim sürecine ilişkin deneyimleri incelenmiştir. Araştırmanın temel amacı, okul müdürlerinin lisansüstü öğrenim görme nedenlerinin ve bu süreçte yaşadıkları sorunlar incelenmesidir. Araştırma sonuçları okul müdürlerinin eğitim yönetimi alanında lisansüstü öğretim görme nedenleri arasında mesleki gelişim, sosyal statü elde etme, akademik kariyer ve yönetici görevlendirmelerinde artı puan sağlama yer aldığını göstermektedir. İlgili alan yazında bu sonuçları destekleyen araştırmalar mevcuttur (Kahraman ve Tok 2016). Ayrıca yapılan araştırmalarda okul yöneticilerinin lisansüstü eğitim gördükleri süre içerisinde hem mesleki hem de akademik olarak etkili yöneticilerde bulunması gereken özelliklerden liderlik, toplumsal katkı ve mesleki alanda uzmanlık gibi olumlu davranışlar kazanmayı da kendilerine hedef olarak belirledikleri görülmüş ve bunu destekleyen araştırmalar mevcuttur (Aküzüm 2016).

Mevcut çalışma kapsamında katılımcıların lisansüstü öğrenimi sürecinde karşılaştığı zorluklar; maddi, yasal ve çevresel zorluklar olarak karşımıza çıkmıştır. Eğitimin pahalı ve önü açık bir yatırım olduğu açıktır. Bundan hareketle elbette insanın kendini geliştirmesi için belli bir maddi giderinin olması gerekir ve normaldir. Bu maddiyat kimileri için normal düzeydeyken kimileri için ayrılan bütçenin üstünde olduğu söylenmiş ve az da olsa ekonomik sıkıntı yaratmıştır. Alan yazında yapılan araştırmalarda lisansüstü eğitim sürecinde maddi yönden destek amacıyla “öğrenim desteği” verilmesi gerektiğini destekleyen çalışmalar mevcuttur (Alabaş, Kamer ve Polat, 2012).

Kişisel yaşam alanında; psikoloji, sosyal alan, hayata bakış aşamaları olarak incelenmiştir. Katılımcılarında ifade ettiği gibi yeni bilgiler edinmek bu bilgileri iş ortamında kullanmak sorunların çözümünde daha rahat olduğunu görmek güven duygusunu geliştirmiş ve işlerine olan bağlılığı arttırmıştır. Belli bir zaman için alışılmış olunan sosyal çevreden ayrılmak onlara yeteri kadar zaman ayıramamak hem katılımcı hem de sosyal çevresi açısından zor olsa da belli bir dönem öncelik sıralamasının değişmesi gerekmektedir. Yeni bilgiler insanların ufkunu açar ve yaşama bakışlarını değiştirir. Alan yazında yapılan araştırmalarda da Kara (2008) tarafından yapılan çalışmanın bulguları ile benzerlik göstermektedir. Kara, lisansüstü eğitimin kişinin kişisel ve mesleki gelişimlerine katkı sağladığını gerek öğretmenlik gerek yöneticilik alanında güncel gelişmeleri takip ederek sosyalleşmeyi sağlaması, kendilerini geliştirmeleri şeklinde ifade ettikleri

sonucuna ulaşmıştır. Katılımcı okul müdürlerinden de anlaşılacağı gibi bilgi birikimine sahip olmak karşılaşılan sorunların çözümünde daha pratik çözümler üretilmesine sebep olmuştur. Lisansüstü öğrenim görmenin sonucunda yeni bir sosyal çevre kazandıklarını, kurumu iyileştirme ve geliştirme noktasında daha aktif rol aldıklarını, bir araştırmayı yürütebilme becerisi kazandıklarını, bu eğitimi alan yöneticilerin daha yenilikçi kararlar alarak dönüşümcü liderlik özellikleri gösterdiklerini belirtmiştir.

Yüksek lisans sürecinde derslerin zamanında takibinin yapılmasının daha faydalı olacağı, ödev ve araştırmaların daha detaylı ve bilimsel nitelikte hazırlanması gerekliliği yaparken harcanan zamandan dolayı aile arkadaş gibi sosyal çevreye ayrılan zamandan kısma, günümüz koşullarında teknolojik açıdan yeteri kadar donanımlı olmamak zorlukları arasında yer almaktadır. Lisansüstü öğrenim gören okul müdürlerinin genellikle programlarını çalışma, aile ve öğrenciliğe aynı anda imkân verecek şekilde ayarlayamadıkları ve buna bağlı olarak derse devam etme konusunda güçlük çektiklerini ifade etmektedir.

Öneriler

Araştırma sonuçlarına dayalı olarak eğitim yönetimi lisansüstü programlarının daha etkili bir şekilde uygulanması bakımından bazı öneriler sunulabilir. Buna göre eğitim yönetimi alanının, yöneticilere ayrıntılı tanıtımının yapılması, okul yöneticilerine eğitim yönetimi alanında lisansüstü eğitimin zorunlu hale getirilmesi, lisansüstü eğitim yapanların masraflarının

karşılımları konusunda burs imkanının veya öğrenim desteğinin verilmesi, maaş ya da unvan gibi teşvik edici önlemlerin alınması, lisansüstü öğrenim gören okul yöneticilerin okul-üniversite iş birliğinde farklı görevler almalarının önünün açılması önerilebilir. Ayrıca lisansüstü eğitim konusunda daha bilinçli tercih yapmaları yönünde yöneticilerin eğitim yönetimi alanını tercih etmeleri hususunda MEB-Üniversite iş birliğinde farklı projelerle çalışmalar yapılması söylenebilir. İlk defa yönetici atama ve yeniden değerlendirmelerde puan katkısı olarak verilen lisansüstü eğitim desteğinin devam etmesi ve eğitim yönetimi alanında lisansüstü eğitim tercih etmeleri yönünde yöneticilere kongre, bilimsel toplantı vb. çalışmalarla bilinçlendirilmesi söylenebilir.

Kaynakça

- Aküzüm, C. (2016). Okul Yöneticilerinin ve Öğretmenlerin Eğitim Yönetimi Programı Bağlamında Lisansüstü Eğitime Bakış Açılarının İncelenmesi, *Ekev Akademi Dergisi*, Yıl: 20, Sayı: 67.
- Alabaş, R., Kamer, S.T. ve Polat, Ü. (2012). Öğretmenlerin Kariyer Gelişimlerinde Lisansüstü Eğitim Tercih Sebepleri ve Süreçte Karşılaştıkları Sorunlar, *E-İnternational Journal Of Educational Research*, 3 (4), 89-107.
- Aydemir, S., & Çam, Ş. S. (2015). Lisansüstü Öğrencilerinin Lisansüstü Eğitimi Almaya İlişkin Görüşleri, *Turkish Journal of Education*, 4(4), 4-16.
- Çakar, Ö. (1997). *Fen Bilimleri Alanında Bilim Adamı Yetiştirme: Lisansüstü Eğitim*, Ankara: TÜBA.
- Glesne, C. (2012). *Nitel Araştırmaya Giriş*, (Ersoy A., & Yalçınoğlu P.Çev. Ed.). Ankara: Anı.
- İlhan, M., Öner Sünkür, M., & Yılmaz, F. (2012). İlköğretim Öğretmen Adaylarının Lisansüstü Eğitime Yönelik Tutumlarının İncelenmesi (Dicle Üniversitesi Örneği), *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(23), 22-42.
- Kahraman, Ü., & Tok, T. N. (2016). Eğitim Yönetimi Denetimi Planlaması ve Ekonomisi Lisansüstü Öğrencilerinin Aldıkları Eğitim Hakkındaki Görüşleri, *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1), 147-164.
- Kara, F. (2008). Matematik Öğretmenlerinin Lisansüstü Eğitim Deneyimleri ve Okul Yaşantılarına Yansımaları, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, KTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Karaman, S., & Bakırcı, F. (2010). Türkiye’de Lisansüstü Eğitim: Sorunlar ve Çözüm Önerileri, *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 2, 94-114.

Miles, M.B. ve Huberman, A.M. (1994). *Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook*, Beverly Hills: Sage Publications.

Yılmaz, K. ve Şahin, T. (2016). Eğitim Fakültelerindeki Araştırma Görevlilerinin Mesleki Deneyimlerinin İncelenmesi: Araştırma Görevlisi Olmanın Anlamına İlişkin Fenomenolojik Bir Çalışma, *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 44, 143-1

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (5.Baskı), Ankara: Seçkin.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (8. Baskı), Ankara: Seçkin.

Yükseköğretim Kurulu [YÖK], (2016). *Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği*.

